

Innst. 273 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 88 S (2013–2014)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i statsbudsjettet, 2014 under Arbeids- og sosialdepartementet om oppfølging av tidligere nordsjødykkere

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag om endringer i statsbudsjettet under kap. 605 Arbeids- og velferds-etaten, post 1 Driftsutgifter og kap. 646 Pionerdykkere i Nordsjøen, post 73 (Ny) Kompensasjonsordning. Dette er en oppfølging av tidligere nordsjødykkere.

1.2 Bakgrunn

Det anslås at ca. 365 personer med varig tilknytning til Norge har deltatt i petroleumsrelatert dykking i pionertiden (1965–1990), jf. NOU 2003:5 Pionerdykkerne i Nordsjøen. Helseundersøkelser viser at flere av disse har fått varige helseplager og skader. Staten har iverksatt en rekke tiltak for tidligere nordsjødykkere, både av økonomisk og ikke-økonomisk karakter.

I 1999 ble det inngått avtale med Haukeland universitetssykehus om omfattende undersøkelser av pionerdykkerne. Det ble i perioden fra 2000 til 2002 utbetalt inntil 200 000 kroner til 123 pionerdykkere med varig helsesvikt og dermed redusert inntektsevne. Det ble da presisert at staten ikke kunne anses for å ha opptrådt lovstridig eller kritikkverdig ut fra den kunnskap som forelå da dykkingen fant sted.

13. juni 2000 ba Stortinget regjeringen om å nedsette en uavhengig granskningskomisjon for å vur-

dere alle forhold i tilknytning til pionertiden. Gjennom kommisjonens arbeid, NOU 2003:5, ble forholdene rundt dykkingen godt belyst.

Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 47 (2002–2003) Gransking av pionerdykkernes forhold i Nordsjøen, jf. Innst. 137 S (2003–2004), at pionerdykkerne skulle tilkjennes en kollektiv og individuell oppreisning og kompensasjon for sitt banebrytende arbeid i Nordsjøen. Det ble vedtatt en særskilt kompensasjonsordning som ble finansiert over statsbudsjettet. Det vises til proposisjonens kapittel 2 der det er nærmere redegjort for vilkårene for å få kompensasjon.

Maksimal utbetaling ble satt til 40 G. I tillegg fikk dykkerne et oppreisningsbeløp på 200 000 kroner. Kompensasjonsordningen har så langt sikret nærmere 260 dykkere og pårørende rask utbetaling av kompensasjon, uten omfattende krav til dokumentasjon og bevis. Totalt er det pr. i dag, gjennom kompensasjonsordningen, utbetalt ca. 600 mill. kroner til dykkere og etterlatte. I påvente av Stortingets behandling av St.meld. nr. 47 (2002–2003) ble det også opprettet en strakshjelpeordning som kunne utbetale inntil 300 000 kroner for å hjelpe pionerdykkere som da befant seg i en prekær og akutt økonomisk situasjon. Beløpet skulle komme til fratrukk i en eventuell kompensasjon.

Når det gjelder andre tiltak vises det til at i 2003 ble Stiftelsen kontaktelefonen for pionerdykkerne (Dykkerkontakten) opprettet. Videre har Norsk Oljemuseum, innenfor en ramme på 10 mill. kroner, dokumentert historien om pionerdykkerne, samt at det er utbetalt ca. 8,5 mill. kroner til de som har bistått pionerdykkerne med å fremme sin sak. I tillegg kommer eventuelle forsikringsordninger, menerstatning ved yrkesskade samt kompensasjon fra Statoil. Dykkere som har fått fastslått sine skader etter 1990, er omfattet av yrkesskadeerstatningsordningen.

I etterkant av de tiltak som er gjennomført har flere tidligere pionerdykkere gått til sak mot staten og krevd erstatning for skader som følge av dukking i Nordsjøen. Staten har ikke bestridt at dykkere kan ha blitt skadet som følge av dukking i oljevirkosomheten i pionertiden i Nordsjøen, men har bestridt det juridiske ansvaret. En av rettssakene endte som en pilot-sak i Høyesterett, hvor domstolen i enstemmig dom 8. oktober 2009 frifant staten.

I 2009 og 2010 stevnet syv tidligere dykkere Norge inn for den Europeiske menneskerettighets-domstol (EMD). Det vises til proposisjonens kapittel 2 hvor det er nærmere redegjort for saken.

5. desember 2013 forelå EMDs dom i saken. Staten ble frikjent på en rekke punkter, men med fem mot to stemmer la flertallet til grunn at Norge overfor de syv klagerne har krenket EMKs artikkel 8 om retten til privatliv idet staten ikke hadde iverksatt tiltak for at de syv dykkerne kunne få tilgang til de ulike dykkertabellene som selskapene opererte med. EMD har pålagt staten å betale de syv klagerne 8 000 euro i oppreisning for ikke-økonomisk skade som disse er påført som følge av konvensjonsbruddet, samt betale sakskostnadene. Domstolen la imidlertid til grunn at det ikke var grunnlag for å idømme staten plikt til å betale erstatning for økonomisk tap.

Det er utbetalt idømt oppreisning i tråd med dommen til de syv dykkerne. Staten er også pålagt å betale klagerne sakskostnader i forbindelse med saken for EMD, og har utbetalt dette. Dommen forstås imidlertid slik at dens konklusjoner om krenkelse av artikkel 8 og påfølgende betaling av oppreisning på 8 000 euro må legges til grunn også for andre dykkere som har befunnet seg i tilsvarende situasjon som klagerne. Dette vil man komme nærmere tilbake i de ordinære budsjetttrundene.

1.3 Departementets vurderinger og forslag

Dykkersaken er behandlet av både norsk og internasjonal domstol, uten at det er funnet grunnlag for å idømme staten et erstatningsansvar for tapt arbeidsfortjeneste. Uavhengig av dette foreligger det et særskilt moralsk og politisk ansvar overfor dykkerne. Det er udiskutabelt at pionerdykkerne gjorde et banebrytende arbeid i Nordsjøen fra 1965 og til 1990, under svært vanskelige og ukjente forhold, og mange pådro seg helseplager og skader. Det er viktig at denne gruppen får den politiske anerkjennelse som de fortjener, samt at det gis en kollektiv berømmelse til dykkerne. Det foreslås derfor at dykkerne tilkjennes ytterligere kompensasjon, som sammen med enkelte andre forslag gir en totalløsning for å fremheve dykkernes innsats. Forslagene må ses i sammenheng med de økonomiske og ikke-økonomiske tiltak som er gitt dykkerne på et tidligere tidspunkt. Dette tilbudet

det er den endelige politiske avslutning av nordsjødykkersaken.

1.3.1 Tilbud om kompensasjon

Det foreslås at det gis et tilbud til den enkelte dykker på 20 G, tilsvarende ca. 1,7 mill. kroner (1 704 900 kroner per mars 2014). Med denne tilleggskompensasjonen blir den totale kompensasjonen for dykkerne på inntil 60 G (inkludert 40 G fra 2004-ordningen). Kostnadene for utbetaling på 20 G vil være ca. 460 mill. kroner. Omregnet til 2014-verdi vil den totale kompensasjonen og tidligere utbetalt oppreisning bli på i overkant av 5,3 mill. kroner per dykker, og totalt for gruppen over 1,3 mrd. kroner.

Det er naturlig at kompensasjonen bygger på dagens kompensasjonsordning, det vil si at tilbudet gis til de dykkere som oppfyller de kriterier som ble fastsatt av Stortinget våren 2004 i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 47 (2002–2003), jf. Innst. 137 S (2003–2004).

Det foreslås imidlertid en endring i forhold til tidligere gitt kompensasjon når det gjelder etterlatte. For å oppfylle vilkårene for etterlatte som kunne få kompensasjon etter 2004-ordningen, måtte man fylle vilkårene for å få etterlattepensjon eller barnepensjon fra folketrygden. Dette førte til enkelte avslag i de tilfeller hvor den etterlatte var barn over en viss alder. Det foreslås derfor at for det tilbud som nå gis, kan barn av avdød dykker som for øvrig fyller vilkårene, få innvilget kompensasjonen, uavhengig av om vedkommende fyller vilkårene for å få barnepensjon etter folketrygdloven. Det presiseres imidlertid at det å få rett til den foreslåtte kompensasjon, ikke vil få virkninger for det vedtak som allerede er fattet av dykkernemnda. Kompensasjonens størrelse er uavhengig av antall arvinger.

Det vil bli lagt til rette for at tilbudet gis til den enkelte dykker for å avslutte dykkersaken utenfor rettsapparatet. For å få rett til å motta kompensasjonen foreslås det at det stilles som vilkår i avtalen at den enkelte som tar imot tilbudet, forplikter seg til ikke å gå videre med saken for domstolen, samt avslutter eventuelle pågående rettsprosesser. Videre foreslås det at tilbudet gjelder i seks måneder. Dette vil være tilstrekkelig med tid for den enkelte til å områ seg og til eventuelt å innhente juridiske/faglige råd, samtidig som hensynet til å avslutte saken innen rimelig tid ivaretas. Det understrekes at det er frivilling for den enkelte å ta imot tilbudet, og er ikke ment å være noe press fra statens side. Det vil legges til rette for at Dykkerkontakten bidrar med støtte og veiledning overfor dykkere i denne situasjonen.

Dykkere som tidligere har fått innvilget kompensasjon, vil bli kontaktet med tilbud om denne avsluttende kompensasjonen. Departementet har oversikt over alle de som har søkt om, og fått innvilget kom-

pensasjon, og dette registeret vil være utgangspunktet for kontakten. I tillegg vil det tas kontakt med barn av dykkere som fikk avslag da de ikke oppfylte kravet til barnepensjon. Arbeids- og velferdsetaten vil bidra i det praktiske arbeidet med å formidle kontakt med dykkerne, samt forestå utbetalingene.

Med bakgrunn i den medieomtalen saken har hatt de siste 10 år legges det derfor til grunn at det ikke er behov for ytterligere kunngjøring i denne runden, men at det vil være tilstrekkelig at dykkerne som finnes registrert i forbindelse med dagens kompensasjonsordning, kontaktes direkte gjennom brev, samt at informasjon om ordningen legges ut på departementets hjemmeside.

1.3.2 Andre tiltak for oppfølging

1.3.2.1 MINNEPLAKETT

For å hedre pionerdykkernes innsats for Norge foreslås det å sette opp en minneplakett på Norsk Oljemuseum, eventuelt i forbindelse med utstillingen «Nordsjødykkerne».

Departementet er også innstilt på å bidra med økonomisk støtte til opptrykk av den engelske utgaven av bokverket om nordsjødykkerne som inngikk i dokumentasjons- og formidlingsprosjektet på Norsk Oljemuseum.

1.3.2.2 DYKKERNEMNDA

I forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 47 (2002–2003), jf. Innst. 137 S (2003–2004), ble det også vedtatt at behandling av sakene skulle foretas av en uavhengig nemnd. Dykkernemnden, som ble oppnevnt av Kongen i statsråd 4. juni 2004, skulle avslutte sitt arbeid etter behandling av søknader som kom innen 1. juli 2006. Til tross for dette er nemnda fremdeles operativ. Det legges til grunn at nemnda legges ned i forbindelse med at saken nå avsluttes. Det vises for øvrig til at dykkere som har fått fastslått sine skader etter 1990 er omfattet av yrkesskadeerstatningsordningen.

1.3.2.3 DYKKERKONTAKTEN

Det foreslås ingen endringer når det gjelder kontakttelen for pionerdykkere (Dykkerkontakten) som er en døgnåpen telefonsjenerne for oppfølging av tidligere nordsjødykkere.

1.3.2.4 DYKKERNES ARBEIDSVILKÅR

I forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 47 (2001–2002) om pionerdykkerne i Nordsjøen ble regjeringen bedt om å komme tilbake med en beskrivelse av hvordan dykking organiseres på norsk sokkel. Det ble opprettet en partssammensatt arbeidsgruppe under Sikkerhetsforum, jf. Innst.

238 S (2004–2005). Rapporten inneholder en grundig beskrivelse av dykkingen på norsk sokkel etter pionertiden, samtidig som det ble foreslått konkrete tiltak for videre oppfølging av aktiviteten, jf. St.meld. nr. 12 (2005–2006). Det vil være naturlig på nytt å foreta en gjennomgang av dykkernes arbeidsvilkår i dag. Petroleumstilsynet, i samarbeid med partene i næringen, vil bli bedt om å nedsette en arbeidsgruppe.

1.3.2.5 DYKKERRELATERT FORSKNING

Det har fra enkelte dykkere vært pekt på at det kan være behov for å styrke dykkerrelatert forskning ved Haukeland universitetssykehus.

Senterets kompetanse blir i høy grad lagt til grunn av det offentlige, herunder av både Petroleumstilsynet og Arbeidstilsynet. I tillegg har alle dykkerne som har fått utbetalt kompensasjon fra kompensasjonsordningen for pionerdykkerne, vært gjennom helseundersøkelser ved Haukeland universitetssykehus.

I 2012 engasjerte også Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet senteret for å vurdere behovet for revisjon og oppdatering av Helsedirektoratets retningslinjer for undersøkelse av dykkere. Forslag til revurderte retningslinjer sendes på høring våren 2014.

Det er verken mulig eller ønskelig å gi ett forskningssenter monopol på forskning. Også andre forskningsmiljøer har meget god kompetanse på dykkerrelaterte spørsmål, herunder helseeffekter. Det bør være i alles interesse at det finnes flere forskningsmiljøer på området. Det foreslås derfor ikke å gå inn med øremerkede midler eller lignende til kompetansesenteret, men fortsatt å oppmuntre myndigheter og andre til å benytte seg av det gode tilbudet som forskningsmiljøet på Haukeland universitetssykehus gir.

1.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Et tilbud på 20 G til de ca. 260 tidligere nordsjødykkerne som har mottatt dagens kompensasjonsordning, vil koste om lag 460 mill. kroner. Det kan ikke utelukkes at andre dykkere eller etterlatte enn de som allerede har søkt om kompensasjon vil melde seg. Slike saker kan eventuelt vurderes dersom de foreligger før kompensasjonsordningen er avsluttet og dykkernemnda er nedlagt.

I tillegg kommer kostnader knyttet til administrasjon og utbetaling, estimert til ca. 5 mill. kroner. Det er Arbeids- og velferdsetaten som vil stå for administrasjon og utbetaling. Utgiftene til minneplakett vil bli dekket av disse midlene.

Øvrige forslag vil dekkes under gjeldende budsjett.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det 27. mai 2014 avholdt åpen høring i saken. Følgende deltok på høringen:

- Offshordykkerunionen (ODU)
- Industri Energi
- Pioner dykker foreningen (PDF)
- Nordsjødykker Alliansen (NSDA).

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn og fra Sosialistisk Venstreparti, Johnny Ingebrigtsen, viser til Prop. 88 S (2013–2014) om endringer i statsbudsjettet 2014 under Arbeids- og sosialdepartementet om oppfølging av tidligere nordsjødykkere.

Komiteen viser til regjeringens forslag og slutter seg til det, men utvider tilleggskompensasjonen ytterligere til totalt 25 G. Komiteen er glad for at man nå har fått til en ordning som avslutter en lang og vanskelig sak. Komiteen vil også takke pionerdykkerne for den innsatsen de har gjort for Norge og det avgjørende bidraget for å finne olje i Nordsjøen.

Komiteen viser til at saken om en verdig avslutning har pågått gjennom mange år både på det politiske plan, men også i rettssystemet. Komiteen viser også til at syv tidligere dykkere klaget deler av saken inn for Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD), der staten ble dømt på et av punktene (brudd på EMK art. 8 om retten til privatliv) og dømt til å betale de syv dykkerne en oppreisning på 8 000 euro hver. Komiteen registrerer også at staten ble frifunnet på de øvrige punktene som ble klaget inn. Komiteen ser det som viktig å få avsluttet saken på en verdig måte og legger her opp til å få en politisk og moralsk avslutning på saken.

Beklagelse

Komiteen vil gi uttrykk for at det foreligger et særskilt politisk og moralsk ansvar overfor pionerdykkerne. Det er udiskutabelt at de gjorde et banebrytende arbeid under svært vanskelige og ukjente forhold. Denne gruppen fortjener derfor en ytterlige-

re politisk anerkjennelse og kollektiv berømmelse. På denne bakgrunn vil komiteen uttrykke en stor politisk og moralsk beklagelse til dykkerne, deres pårørende og øvrige berørte for hendelsene i perioden 1965 til 1990 og også for prosessen for en endelig avslutning frem til i dag.

Kompensasjon

Komiteen viser til at regjeringen tilbød først en kompensasjon på 20 G som kommer i tillegg til 2004-ordningen som ga inntil 40 G.

Komiteen var opptatt av å sikre et bredest mulig flertall i denne saken da komiteen anser det som viktig at man nå kan stå samlet i avslutningen av en sak som har pågått altfor lenge og som burde vært avsluttet på et tidligere tidspunkt. Komiteen har derfor forhandlet seg frem til en løsning på 25 G som alle partiene på Stortinget har samlet seg om.

Komiteen anser med denne kompensasjonen saken for endelig avsluttet. Da dette er en endelig og frivillig ordning, støtter komiteen at den enkelte gis seks måneders betenkningstid og at den enkelte mottaker dermed forplikter seg til ikke å gå videre med saken til domstolen. Komiteen er klar på at det er viktig med en effektiv og smidig gjennomføring av denne endelige ordningen sånn at ventetiden for utbetaling skal være kortest mulig.

Komiteen støtter derfor regjeringens forslag om at denne kompensasjonsordningen bygger på ordningen fra 2004, noe som sikrer en rask og effektiv gjennomføring uten at de berørte må dokumentere sitt arbeid og sine eventuelle helseskader på nytt.

Komiteen er fornøyd med at det legges opp til en endring, forbedring og forenkling når det gjelder de etterlatte. Det at man nå fjerner alderskravet for barn som for øvrig oppfyller vilkårene, bidrar til at den moralske kompensasjon som denne nye og endelige ordningen bidrar til når ut til, de rettmessige mottakerne.

Komiteen viser til høringsinnspillet fra Offshoredykkerunionen, sitat:

«Nordsjødykkere har betalt prisen for mangel-full informasjon og hemmelighold av dykkertabeller med ødelagt helse, ødelagte yrkesliv og ødelagt livskvalitet. Mange av våre har tatt sine egne liv. Offshoredykkerne krever derfor 30 G i oppreisning og at kostnader og utgifter i forbindelse med rettsprosessen frem til i dag også dekkes av den norske stat. Vi ofret liv og helse for nasjonen Norge. Det er nå opp til Stortinget, på vegne av nasjonen, å sette et verdig punktum i dykkersaken.»

Komiteen velger den nå å øke kompensasjonen til 25 G, og dermed ligger totale kompensasjonsordningen (65 G) på samme nivå som hos krigsveteranene.

Komiteen mener at vi med denne kompensasjonsordningen bidrar til at dykkere og familier kan få ro, at det gis en verdig avslutning nå som partiene på Stortinget har enes om 25 G.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I statsbudsjettet for 2014 gjøres følgende endringer:

646	Pionerdykkere i Nordsjøen	
73	(Ny) Kompensasjonsordning, <i>kan overføres</i>	575 000 000»

Minneplakett

Komiteen viser til forslaget om å sette opp en minneplakett på Norsk Oljemuseum og den økonomiske støtten til opptrykk av den engelske utgaven av bokverket om nordsjødykkerne. Dette er tiltak komiteen anser som viktige, både av hensyn til anerkjennelsen dykkerne og deres pårørende/etterlatte fortjener, men også av hensyn til at denne viktige delen av norsk historie aldri blir glemt av fremtidige generasjoner.

Dykkernemda

Komiteen slutter seg til at dykkernemda legges ned når saken nå får sin endelige avslutning.

Dykkerkontakten

Komiteen er tilfreds med at den døgnåpne telefontjenesten Dykkerkontakten videreføres

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
605	1	Arbeids- og velferdsetaten Driftsutgifter, økes med ... fra kr 10 850 430 000 til kr 10 855 430 000	5 000 000
646	73	Pionerdykkere i Nordsjøen (Ny) Kompensasjonsordning, <i>kan overføres</i>	575 000 000

Dykkerrelatert forskning

Komiteen ser det som viktig med god dykkerrelatert forskning, og ser frem til at retningslinjene blir gjennomgått. Komiteen vil også fremheve viktigheten av at forskningen som foretas er uavhengig.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I statsbudsjettet for 2014 gjøres følgende endringer:

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 10. juni 2014

Arve Kambe
leder

Erlend Wiborg
ordfører

